

Lejf Moos

*Lektor, Danmarks Pædagogiske Universitet
Forskningsprogram om Profession og Ledelse
moos@dpu.dk*

Katrin Hjort

*Lektor, Danmarks Pædagogiske Universitet
Forskningsprogram om Profession og Ledelse
kahj@dpu.dk*

Kronikken

En global dagsorden for skolen?

Da decentraliseringen af den offentlige sektor begyndte for godt 20 år siden, troede mange at der var tale om en demokratisering. Det var der – måske – også, men den danske måde at følge subsidiaritetsprincippet (beslutningerne lægges så tæt på dem de går ud over, som muligt) har også haft sine problematiske sider. Decentraliseringen medførte bl.a. at koblingerne mellem statslige og kommunale myndigheder såvel som koblingerne mellem de kommunale myndigheder og skolerne blev løsere, idet de direkte reguleringer og styringsforskrifter blev reduceret.

I dag er myndighederne til gengæld ved at opbygge et sæt af meget stramme koblinger, når det drejer sig om planlægning, evaluering og dokumentation af skolernes kerneydelser: Undervisningen og læringen. Her ser vi mere detaljerede mål (Fælles mål) og udviklingen af et nationalt testregime med årlige tests.

Det bliver tydeligere og tydeligere at regerende politikere og de centrale myndigheder, ministerierne, har brug for at kunne styre, synliggøre og dokumentere de ydelser som deres institutioner giver, således at vælgerne kan se at de får noget for den skat de betaler. Vi anfægter ikke dette behov, som er et vilkår i et demokratisk samfund. Men vi stiller spørgsmål ved de metoder man vælger.

Det kan f.eks. være overraskende at vores uddannelsespolitik for tiden skal styres efter internationale normer som ikke er diskuteret her i landet. Som eksempel kan man tage PISA-sammenligningerne som OECD har stået for. OECD har en særlig måde at være demokratisk på, idet de deltagende regeringer i fællesskab beslutter hvad man vil undersøge og sammenligne, og det er så op til de enkelte regeringer at få deres baglande med. I tilfældet PISA foregik der i Danmark ingen bred, offentlig diskussion endsig information om vor deltagelse, før ministeriet meldte os ind.

Et andet eksempel er 'udviklingen af evalueringskulturer på skolerne', der kom på dagsordenen efter at en OECD ekspertgruppe havde lavet en meget kortvarig

undersøgelse af gode og dårlige sider ved den danske folkeskole. Gruppen anbefalede blandt andet at der blev udviklet evalueringskulturer på skolerne. OECD sender gerne sådanne grupper ud, når deltagerlandenes ministerier beder om hjælp til at få sat et emne eller et problem på dagsordenen, som de ikke selv magter at få sat på dagsordenen (Moos, 2006). Hermed kommer man imidlertid også til at overtage en grundindstilling og et sæt kvalitets- og succeskriterier som ikke er diskuteret i de enkelte lande. Ofte henvises man til 'evidensbaseret praksis' – altså at man i sine anbefalinger støtter sig til en sikker viden om sammenhængene i den pædagogiske praksis; men dem er der ikke belæg for, eftersom den pædagogiske praksis er så forskellig fra kontekst til kontekst og fra land til land (Moos et al., 2005).

De politiske partier bag folkeskoleforliget fra forsommeren 2006 er enige om at realisere OECDs anbefalinger om at evalueringskulturen på de enkelte skoler og kommuner bør udvikles (Mortimer et al., 2004), men det bliver i forliget først og fremmest til indførelse af et nationalt evalueringsystem med årlige tests. Det bør overraske at man – for at kunne konkurrere med andre uddannelsessystemer på PISA-vilkår – indfører et testregime som man ved ikke vil komme til at virke efter de udtalte intentioner: Udviklingen af kvaliteten i skolens undervisning og elevernes udbytte af skolegangen – herunder reduktionen af den negative sociale arv. I mange amerikanske stater og i England, hvor testregimerne er importeret fra, har man haft dem så længe at der foreligger videnskabelige undersøgelser af hvordan de virker. Og de virker ikke efter hensigten: Skoler og elever der har haft mange tests, scorer ikke højere end skoler og elever fra stater uden de mange test (se bl.a. Schou 2006, hvor der henvises til en lang række amerikanske undersøgelser). Undersøgelser af brugen af test i Tyskland viser det samme. ('Pædagogik' 05/2005).

Men testene har selvfølgelig medvirket til at skolerne fokuserer mere på de grundlæggende færdigheder som politikere og administratorer har ønsket at fokusere på.

I Skoleloven af 2. juni 2006 er beskrevet hvordan testresultaterne skal bruges. I den politiske debat har det været understreget at man ikke må bruge resultaterne til at rangordne skolerne med. Men det er et naivt ønske, som pressen og tænketankene vil vide at omgå, for der er salg i ranglisterne, og som "forbrugende forældre" af skolen kan man med demokratiske begrundelser protestere mod at forholdes sådanne informationer.

Vi ved fra erfaringer fra USA og England at testregimet producerer en række bivirkninger – ud over at de som nævnt ikke virker forbedrende hverken med hensyn til kvaliteten af elevernes læring eller med hensyn til effektiviteten af lærernes arbejde:

- Skoler, lærere og elever bliver bedre til at snyde. I nogle tilfælde skriver lærerne endog elevernes opgaver for at sikre en høj karakter (MacBeath & Moos, 2001).
- Skolerne bruger undervisningsressourcer på de elever der hurtigt vil kunne hæve deres karakterer og dermed karaktergennemsnittet, i stedet for at bruge ressourcerne på de elever der virkelig har brug for det (Hargreaves & Fink, 2003).
- Skoler afviser at optage elever som de frygter, vil trække karaktergennemsnittet ned, fordi deres faglige evner ikke er gode nok (danske erfaringer).

- Skolerne skal bruge meget mere tid på de sekundære dokumentationsopgaver fordi de hører til i et politisk-administrativt system som har mindre og mindre tillid til sine institutioner og ansatte, og som derfor har behov for at kontrollere dem mere og mere. Når de økonomiske ressourcer er konstante eller reducerede, kan den ekstra tid til dokumentation kun findes i tiden til de primære opgaver: undervisningen og omsorgen (Hjort, 2006).

En anden vigtig problemstilling er at testene vil styre undervisningen på godt og ondt. Den såkaldte washback-effekt eller "teaching to test"-effekt. Administratorer har i mange år vidst at man får det man måler. Test- og eksamensformer har således en voldsom indflydelse på undervisningen. Vi har f.eks. set det med retstavningsprøven, diktaten, der har haft stor udbredelse som undervisningsmateriale og undervisningsmetode i mange, mange skoler, og vi har set det med projektopgaven, som positivt har medvirket til at projektarbejdsmetoder er blevet indført i skolerne. Derfor er der ingen grund til at tro at de nye test ikke vil få tilsvarende betydning: I stedet for at skolerne og lærerne fokuserer på de fælles mål, uddannelse og dannelse i bred forstand, så vil de fokusere på at undervise så eleverne kan klare de nationale test; for engelsk f.eks. frem mod it-baserede multiple choice test med fjerne allusioner til kommunikativ undervisning. Bestræbelserne på at udvikle elevernes forskellige evner og potentialer vil således komme i karambolage med forsøget på at klæde dem alle sammen bedst muligt på til at lade sig teste. Standardiserings- og uniformeringstendenser der kan virke besynderlige i en tid hvor vi i stigende grad taler om at finde det særlige der kan give de enkelte individer, de enkelte virksomheder og de enkelte nationer en "konkurrencefordel i en globaliseret verden".

Litteratur

- Hargreaves, A., & Fink, D. (2003). Sustaining leadership. In L. Moos (Ed.), *Educational leadership*. Copenhagen: Danish University of Education Press.
- Hjort, K. (2006). Evalueringskultur eller accountabilitysystemer? – internationale strategier og dansk uddannelsespolitik. *Unge Pædagoger*, 2006(4), 3-15.
- MacBeath, J., & Moos, L. (2001). *Skolen kan svare for sig selv. Om skolens evaluering*. Frederikshavn: Dafolo.
- Moos, L. (2006). A real change or a change in rhetoric? – comments to two OECD reviews on educational research: England in 2002 and Denmark in 2004. *European Educational Research Journal*, 5(1), 63-67.
- Moos, L., Krejsler, J., Hjort, K., Laursen, P. F., & Braad, K. B. (2005). *Evidens i uddannelse? [Evidence in education?]*. Copenhagen: Danish University of Education Press.
- Mortimer, P., David-Evans, M., Laukanen, R., & Valijarvi, J. (2004). *Pilot review of the quality and equity of schooling outcomes in Denmark*. Paris: OECD/CERI. Pädagogik 05/2005.
- Schou, L.-R. (2006): "Det danske skolesyns internationalisering – et gode eller et onde?", *KVAN 26 (74)* p. 46-58.